

Allvarlig kritik mot Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun för att två barn under viss tid vårdats i ett familjehem trots att det inte fanns rättsligt stöd för det

Beslutet i korthet: Den 20 september 2016 beslutade socialnämnden att omedelbart omhänderta AA:s två barn med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Beslutet verkställdes dagen efter, och barnen placerades i ett familjehem. Nämnden beslutade även att hemlighålla adressen till familjehemmet för vårdnadshavarna. Förvaltningsrätten fastställde sedan besluten om omhändertagande av barnen.

Därefter ansökte socialnämnden hos förvaltningsrätten om att barnen skulle beredas vård med stöd av LVU. Förvaltningsrätten höll muntlig förhandling i målet den 21 oktober 2016. Vid förhandlingen upplystes att dom i målet skulle meddelas den 15 november 2016.

Efter överläggning fredagen den 21 oktober 2016 beslutade förvaltningsrätten samma dag att upphäva det omedelbara omhändertagandet av barnen. Beslutet gällde omedelbart. Den 15 november 2016 meddelade förvaltningsrätten dom i målet och avslog socialnämndens ansökningar om vård.

Förvaltningsrätten faxade beslutet om att upphäva det omedelbara omhändertagandet av barnen till socialnämnden samma dag som det meddelades, och nämnden tog även del av beslutet den dagen. Trots detta vidtog nämnden inga åtgärder med anledning av beslutet förrän måndagen den 24 oktober 2016.

I beslutet uttalar JO att det efter förvaltningsrättens beslut legat på socialnämnden att omgående se till att barnen återförenades med sina föräldrar. Det faktum att förvaltningsrätten meddelat det aktuella beslutet sent en fredag efter kontorstid ändrar inte detta. Socialnämndens bristande agerande ledde till att barnen kom att vårdas vid familjehemmet i drygt två dygn trots att det inte fanns rättsligt stöd för det.

I beslutet riktar JO allvarlig kritik mot socialnämndens bristande agerande efter det att förvaltningsrätten upphävt det omedelbara omhändertagandet av barnen.

Socialnämnden kan vidare inte undgå kritik för att ett samtal om sekretessbelagd information förts med föräldrarna på ett sådant sätt att obehöriga kunnat höra vad som sades.

Bakgrund

Den 20 september 2016 beslutade jourhavande ordförande i Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun att omedelbart omhänderta AA:s barn

BB och CC med stöd av 6 § LVU. Besluten verkställdes den 21 september 2016, och barnen placerades på ett familjehem. Nämnden beslutade även att adressen till familjehemmet skulle hållas hemlig för vårdnadshavarna med stöd av 14 § LVU. Besluten om omhändertagande av barnen fastställdes av förvaltningsrätten den 3 oktober 2016.

Därefter ansökte socialnämnden hos förvaltningsrätten om att BB och CC skulle beredas vård enligt LVU. Förvaltningsrätten höll muntlig förhandling i målet den 21 oktober 2016. Vid förhandlingen upplystes att dom i målet skulle meddelas den 15 november 2016.

Efter överläggning den 21 oktober 2016 beslutade förvaltningsrätten samma dag att upphäva det omedelbara omhändertagandet av BB och CC. Beslutet gällde omedelbart. Den 15 november 2016 meddelade förvaltningsrätten dom i målet och avtog socialnämndens ansökningar om vård.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på Arbeta- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun. I anmälan framfördes bl.a. följande. I maj 2016 inledde socialnämnden en utredning om hennes barn BB och CC efter en anonym orosanmälan. Vid ett möte den 21 september 2016 hos socialnämnden fick hon och hennes man information av en handläggare om bl.a. att nämnden fattat beslut om att omedelbart omhänderta BB och CC. Mötet hölls i ett rum där det som sades hördes ut; bl.a. hörde hennes mans syster allt som sades då hon satt och väntade utanför rummet där mötet ägde rum. Förvaltningsrätten höll muntlig förhandling den 21 oktober 2016, och efter förhandlingen beslutade domstolen att häva det omedelbara omhändertagandet av BB och CC, men hon fick inte hem barnen till sig förrän den 24 oktober 2016. Det krävdes flera samtal och påstötningar från hennes advokat innan nämnden lämnade ut adressen till familjehemmet till henne. Efter det att domstolen upphävt beslutet borde hon ha fått hem barnen inom några timmar.

Utredning

Nämndens handlingar i ärendet begärdes in och granskades. Av en journalanteckning daterad den 21 oktober 2016 framgick följande:

Fax inkommer från Förvaltningsrätten med beslut om upphävande av omedelbart omhändertagande av BB och hennes lillebror. Beslutet gäller omedelbart. Undertecknad går igenom aktuella journalanteckningar för att få klarhet i huruvida beslutet delgivits muntligen i samband med förhandlingen eller ej. Information kan ej utläsas av journal och ut tar därför kontakt med familjehemmet, DD. Framkommer att familjehemmet inte har fått del av beslutet. Ut ska försöka nå chef, och sedan återkomma med besked till familjehemmet. Strax därefter ringer EE, familjehemskonsulent på Attendo. Hon undrar över samtalet med familjehemmet samt om barnen ska flyttas under kvällen. Ut lovar återkomma med besked efter samtal med ansvarig handläggare/chef.

Undertecknad ringer teamledare FF, som svarar i sin tjänstetelefon. Lämnar information om inkommet fax och beslut från förvaltningsrätten. FF ska kontakta

teamledarkollega GG, som var den tjänsteman som föredrog ärendet i förvaltningsrätten. Ska därefter återkomma med besked till ut. Efter en stund ringer FF åter. Ut får information om att bortse från att faxet inkommit under dagen. Det har inkommit efter att förvaltningen stängt. Ut menar att sociala jouren är en del av förvaltningen och att ut de facto tagit del av beslutet denna dag, och att beslutet gäller omedelbart. FF menar att det inte förändrar bedömning av hur man ska hantera den uppkomna situationen. Om vårdnadshavare skulle ta kontakt med sociala jouren under helgen, efter att av sitt ombud blivit informerad om beslutet, ska jouren lämna ut kontaktuppgifter till familjehemmet så att vårdnadshavare då ha möjlighet att hämta barnen. Ut frågar om jouren i så fall ska medverka vid överlämnande, men FF anser inte att det behövs utan att barnen kan hämtas av modern.

Ut ringer EE, Attendo, och delger henne den bedömning som gjorts av teamledare. Överenskommer att om barnen ska flytta under helgen ska jouren kontakta EE, som i sin tur kontaktar familjehemmet.

JO begärde därefter att Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun skulle yttra sig över AA:s anmälan.

Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun uppgav i sitt remissvar i huvudsak följande.

Sammanfattning

— — —

Samtal har förts med verksamhetschef för Barn och ungdom gällande vilka åtgärder som vidtagits och planeras genomföras.

En kontroll har även gjorts avseende ljudisoleringen i det rum som användes vid mötet den 21 september 2016. Kontrollen visar på ljudisoleringen är bristfällig. Samtal har förts med C4-teknik som är ansvarig för byggnaden.

Sammanfattningsvis finner Arbete och välfärdsförvaltningen att ljudisoleringen i det rum som användes i samband med det omedelbara omhändertagandet inte uppfyller de krav som ställs på för samtalsrum samt att missförhållande för enskilda uppstod i samband med LVU-vårdens upphörande.

Ärendet

Handläggning i samband med att det omedelbara omhändertagandet upphävs I lex Sarah utredningen *Hävande av LVU fördröjdes* konstateras att allvarligt missförhållande uppstod i samband med hävandet av det omedelbara omhändertagandet eftersom enskilda inte fick besked från Arbete och välfärdsförvaltningen att Förvaltningsrätten beslutat om vårdens upphörande. Det innebär att tvångsvården pågår i två dagar utan att det finns lagligt beslut. Bakomliggande orsak bedöms vara otydlig ansvarsfördelning avseende upphörande av LVU-vård. En av de åtgärder som föreslås i lex Sarah utredningen är att en översyn av förvaltningens rutiner för handläggning av LVU- ärenden ska genomföras. Arbete och välfärdsförvaltningen gör 2016-12-01 en anmälan till IVO angående att ett allvarligt missförhållande har förelegat. IVO har fattat beslut och avslutat ärendet.

Ljudisolering i samtalsrum

Alla väggar och dörrar i anslutning till besökscentrat har en klassning om 40 dB. Detta innebär:

38dB (Samtal vid normal nivå kan inte förstås, men kan avlyssnas till viss del vid förhöjd ljudnivå)

43dB (Samtal kan inte avlyssnas men rop och skrik hörs svagt)

Vid kontroll av ljudisoleringen av akutrummen i besökscentrat framkommer att samtal vid normal nivå kan förstås och avlyssnas. Åtgärder har vidtagits genom att rummen är tillfälligt avstängda i väntan på att de görs om så att de klassas som sekretessrum.

Arbete och välfärdsförvaltningens utredning och bedömning

Arbete och välfärdsförvaltningens bristande handläggning avseende LVU-vårdens upphörande har resulterat i missförhållande för enskilda. Utifrån missförhållandet har beslut om åtgärder fattats.

När det gäller ljudisoleringen konstateras, efter kontroll, att den lokal som användes vid besöket 2016-09-21 är olämplig med hänsyn till sekretessen. Åtgärder kommer att genomföras som innebär att rummen görs om så att de uppfyller kraven på sekretessrum.

AA fick tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Jag har tagit del av den s.k. lex Sarah-utredning som Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun lämnat in till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med anledning av det inträffade.

Rättsliga utgångspunkter

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Barn och ungdomar kan under vissa förhållanden beredas vård utan samtycke med stöd av LVU. Sådan vård kan beslutas på grund av brister i ett barns hemmiljö (2 § LVU) eller den unges eget beteende (3 § LVU).

Beslut om vård med stöd av LVU meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden (4 § LVU).

Socialnämnden får med stöd av 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande.

Om socialnämnden har beslutat om omedelbart omhändertagande ska beslutet underställas förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades (7 § LVU).

Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om omedelbart omhändertagande ska socialnämnden inom fyra veckor från den dag då omhändertagandet verkställdes ansöka hos förvaltningsrätten om att den unge ska beredas vård med stöd av lagen (8 § LVU).

Om det inte längre finns skäl för ett omhändertagande ska socialnämnden besluta att detta genast ska upphöra. Ett sådant beslut får även meddelas av den domstol som prövar en fråga om vård med stöd av lagen (9 § tredje stycket LVU).

Bedömning

Nämndens agerande efter att förvaltningsrätten upphävt det omedelbara omhändertagandet av barnen

Efter förvaltningsrättens beslut fredagen den 21 oktober 2016 att häva det omedelbara omhändertagandet, som gällde omedelbart, fanns det inte längre förutsättningar för omhändertagande av BB och CC. I detta läge var socialnämnden skyldig att omgående se till att barnen återförenades med sina föräldrar. Det faktum att förvaltningsrättens beslut verkar ha meddelats sent på fredagen efter kontorstid ändrar inte detta.

Utredningen visar att nämnden fick del av förvaltningsrättens beslut samma dag som det meddelades genom ett fax från domstolen. En socialsekreterare vid förvaltningens jour tog emot och läste igenom beslutet och vidarebefordrade sedan informationen till den handläggare som varit med vid förvaltningsrättens muntliga förhandling och som även verkar ha varit ansvarig handläggare för ärendet vid nämnden. Utredningen visar alltså att informationen om förvaltningsrättens beslut nått nämndens förvaltning. Trots detta vidtog nämnden inga åtgärder med anledning av beslutet förrän den 24 oktober 2016, och detta först efter att föräldrarnas ombud hört av sig till nämnden.

Anledningen till socialnämndens brist på agerande under fredagen och helgen förefaller vara en teamledares felaktiga direktiv till handläggaren vid förvaltningens jour som tog emot faxet från domstolen. Utredningen visar här på en bristande kunskap om LVU-lagstiftningen och om ärendehandläggning inom socialtjänsten i allmänhet, vilket är anmärkningsvärt.

Jag vill framhålla att socialnämnden har ansvar för hur verksamheten vid nämndens förvaltning bedrivs. I detta ansvar ligger bl.a. att se till att personalen har den kompetens som krävs och att det finns tydliga rutiner som garanterar en rättssäker myndighetsutövning från förvaltningens sida. Detta gäller i synnerhet vid handläggning av ärenden som avser myndighetsutövning som innefattar tvångsåtgärder.

Som framgår ovan har jag inför detta beslut tagit del av socialnämndens lex Sarah-utredning till IVO. I utredningen anför socialnämnden bristande kommunikation med förvaltningsrätten som en förklaring till det inträffade. Jag finner anledning att något kommentera socialnämndens uppfattning i denna fråga. Socialnämnden synes i lex Sarah-utredningen utgå från att nämnden, inför domstolens överläggning i t.ex. ett tvångsvårdsmål, kan få ett förhandsbesked från domstolen om vilka beslut den eventuellt kommer att fatta. Så är inte fallet. Inför en överläggning vet inte rättens ledamöter hur den

kommer att sluta, och rättens ledamöter varken kan eller får upplysa parterna om vad överläggningen kan tänkas resultera i eller vilka beslut den kan komma att behöva fatta. Det är först vid själva överläggningen som domstolen beslutar hur den ska döma i målet. Om förvaltningsrätten, som i det nu aktuella fallet, vid en överläggning kommer fram till att det saknas skäl för ett omhändertagande enligt LVU åligger det domstolen att genast upphäva beslutet om omhändertagandet. När domstolen hävt ett omhändertagande ligger det därefter på socialnämnden att vidta omedelbara åtgärder med anledning av domstolens beslut, och detta gäller oavsett när domstolen meddelar sitt beslut. Detta är också en av anledningarna till att nämnden måste ha en jourverksamhet. Den måste alltså kunna planera sin verksamhet så att olika beslut från en domstol kan hanteras. Detta är särskilt viktigt när domstolens beslut gäller omedelbart, som i det nu aktuella fallet. Innebörden av det är att beslutet gäller oavsett om nämnden avser att överklaga beslutet. Tilläggas kan att nämnden inte begärt att domstolens beslut skulle inhiberas.

Nämnden kan självfallet be en domstol att t.ex. per telefon upplysa nämnden om att ett brådskande beslut har fattats. Nämnden kan även be domstolen att skicka sådana beslut till nämnden via fax eller till en viss e-postadress. I detta fall har förvaltningsrätten skickat det aktuella beslutet med fax till nämnden, och nämnden tog också del av beslutet samma dag. Någon bristande kommunikation mellan nämnden och förvaltningsrätten kan alltså inte anses ha förekommit.

Jag ser allvarligt på det faktum att nämnden, trots att den hade tagit del av förvaltningsrättens beslut redan under fredagen, inte informerade föräldrarna om beslutet och gav dem adressen till familjehemmet förrän efter helgen och att detta skedde först efter påstötningar från föräldrarnas ombud. Även om förvaltningsrättens beslut nått nämnden efter att den ordinarie förvaltningen stängt har nämnden varit skyldig att agera och nämnden borde ha sett till att föräldrarna utan dröjsmål underrättades om förvaltningsrättens beslut och om adressen till familjehemmet så att föräldrarna kunde hämta sina barn. Bristerna ledde till att BB och CC hölls från sina föräldrar och vårdades i familjehemmet i drygt två dygn utan att det fanns rättsligt stöd för det. Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun förtjänar allvarlig kritik för det inträffade.

Frågan om huruvida samtal om sekretessbelagd information förts på sådant sätt att obehöriga kunnat höra vad som sades

Av utredningen i denna del framgår att utomstående personer kunnat höra vad som sades vid ett möte mellan bl.a. AA och socialsekreterare angående beslutet om att omedelbart omhänderta hennes barn. Vid mötet avhandlades alltså sådana uppgifter som omfattades av sekretess enligt 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Samtal inom socialtjänsten måste föras utan att obehöriga kan uppfatta vad som sägs. I detta fall har nämndens lokaler inte varit utformade för att säkerställa detta. Jag noterar att nämnden nu vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemet. Arbete- och välfärdsnämnden i Kristianstads kommun kan emellertid inte undgå kritik för de brister som kommit fram i denna del.

Det som har kommit fram i övrigt ger inte anledning till något uttalande eller någon ytterligare åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas.